

steder og Huse, som omtales i Lovforslagets § 4, paa forhenværende Hovedgaardstart; men det er dog vist, at der er en aldeles bestemt Forskjel mellem disse og det almindelige Bøndergods, for hvilket der har eksisteret Fæstetvang, og Udvalgets Forslag gaaer derfor virkelig ud paa en yderligere Udvidelse af Loven af 8de April 1851 end den, der paa sidste Rigsdagsmøde var saa megen Tvivl underkastet. Imidlertid maa jeg give den ærede Ordfører Ret i, at Sagen i sig selv er af overmaade liden Betydning, og det er navnlig af Hensyn til den principielle Bægt, man kunde ville lægge paa en saadan Udvidelse, at Regjeringen har afholdt sig fra at foreslaae en saadan. Men der er derhos en anden Grund, som kan lade sig anføre derimod. Det er nemlig den, at Loven af 8de April 1851 jo gaaer ud fra, at Afhændelsen er en tvungen Sag; efter Loven kan Regjeringen ikke undrage nogen Bønderjord fra Afhændelse undtagen den Jord, som maatte blive bestemt til Skovopveksling. Iøvrigt kan Regjeringen ikke i mindste Maade influere paa Sagen uden forsaavidt det vælger det første Medlem af Commissionen. Det er efter Loven af 8de April givet, hvilke Eiendomme der skulle være Gjenstand for Afhændelsen, og der indeholdes vel i § 8 en Undtagelse, men det er til Fordeel for saadanne Huse med eller uden Jordtillæg, som maatte være opførte paa iøvrigt fæstetvang Bønderjord. Reglen er, at Commissionen stedse finder de Eiendomme, som dens Virksomhed angaaer, givne, og er i saa Henseende ikke afhængig af Regjeringens Bestemmelse. Naar derimod Loven af 8de April 1851 skal gives Anvendelse paa de Steder paa Hovedgaardstarten, som her er Tale om, saa skulde man strengt taget sige, at ogsaa alle disse Steder skulle afhændes, være en lignende Afhændelsestvang undergivne som den, der finder Sted efter Loven af 8de April 1851 for Bøndergods. Dette vilde imidlertid ikke være hensigtsmæssigt, saaledes som det ogsaa af Udvalget er erkjendt. Det maa være overladt Regjeringen at kunne undtage enkelte Dele deraf, fordi man nemlig ellers kan risquere meget betydeligt at spolere en Hovedgaards Marker, ved ikke at undtage enkelte Steder fra en saadan Afhændelse til Brugerne.

Naar det nu imidlertid skal være Tilfældet, at nogle Steder kunne undtages af vedkommende Ministerium, saa kommer der nogen Strid i Principet, naar Loven af 1851 iøvrigt skulde være anvendelig paa disse Steder efter Lovudkastets § 4. Jeg maa imidlertid tilstaae, at jeg for mit personlige Vedkommende ikke lægger saa stor Bægt derpaa; thi, at det ved en yngre Lov end Loven af 1851 bestemmes, at Commissionens i Forhold til Loven af 1851 afgjørende souveraine Virksomhed skal taale en Udvidelse ogsaa til andre Tilfælde, som specielt undergives dens Afgjørelse, men hvilke Tilfælde dog først skulle bestemmes af Regjeringen, seer jeg ikke, at der er nogen absolut Hindring for, og jeg vil for mit Vedkommende ikke modsætte mig, at det Forslag, som af Udvalget i saa Henseende er fremsat, tages tilfølgende. Men jeg maa dog gjøre opmærksom paa, at saaledes som dette Forslag for Dieblisset foreligger, kan det ikke godt gaae; der maa gøres en yderligere Bestemmelse, naar man vil gaae den af Udvalget betegnede Vej. Der er nemlig ved Resolutionen af 1ste Juli 1846 tilfagt Besidderne af de Steder, som undrages fra at gaae over til at blive Besiddernes Eiendom — det være sig nu som Arvefæste eller som fuldkommen fri Selvetiendom — en vis Andeel af Stedets Værdi, naar de ikke faae Stedet. Noget Saadant finder jo ikke Sted efter Loven af 8de April 1851. Som en Folge af, at ingen Jord kan undtages fra denne Lovs Behandling, kan der nemlig ikke være Spørgsmaal om, at Besidderen skal miste Jorden, undtagen i det Tilfælde, han ikke vil underkaste sig de for ham meget gunstige Bilkkaar, som Loven indeholder. Derimod i de Tilfælde, hvorom her handles, hvor Regjeringen skulde forbeholdes Myndighed til at bestemme, at visse af disse Steder ikke skulde gaae over til Vedkommendes Eiendom, der vil det ogsaa være nødvendigt, at man til Gjengjæld bibeholder for vedkommende Besiddere det Tilfagn, som ligger i Resolutionen af 1846 paa den Maade, hvorpaa samme er anvendt, nemlig at de faae efter Omstændighederne $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{2}$ af Stedets Værdi, for ved Hjælp deraf at kunne søge sig et nyt Hjem. Og dette er et Spørgsmaal, som ingenlunde her